

ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սույն թվականի սեպտեմբերի 25-ից մինչև հոկտեմբերի 5-ը սուրբ Էջմիածնում տեղի ունեցան սրբալույս մեռուների օրհնության և Տ. Տ. Վազգեն Առաջին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի գահակալության քսանամյակին նվիրված հանդիսություններ:

Այս առթիվ Մայր Աթոռ Էին ժամանել Երուսաղեմի հայոց ամենապատիվ տ. Եղիշե պատրիարքը, Կոստանդնուպոլսի հայոց ամենապատիվ տ. Ծնորհք պատրիարքը, հայ եկեղեցու բոլոր թեմակալ առաջնորդներն ու թեմերի պատգամավորները, Մայր Աթոռի բարերարներ, ինչպես նաև բազում հրավիրյալներ և բազմահազար ուխտավորներ:

Հանդիսություններին մասնակցելու համար ս. Էջմիածին Էին ժամանել նաև բույր եկեղեցիների հոգևոր պետեր և ներկայացուցիչներ:

Ռուս պրավոսլավ եկեղեցու պատվիրակությանը գլխավորում էր Մոսկվայի և համայն Ռուսաստանի Պատրիարք Նորին Սրբություն Տ. Պիմենը, վրաց օրթոդոքս եկեղեցու պատվիրակությանը՝ Նորին Սրբություն Տ. Դավիթ Ե Պատրիարք-կաթողիկոսը, Հնդկաստանի մալաբար եկեղեցու պատվիրակությանը՝ Նորին Սրբություն Բասիլիոս Մար Թոմա Մատթեոս Ա կաթողիկոսը:

Կաթոլիկ եկեղեցու պետ Ն. Ա. Պողոս Զ Պապին ներկայացնում էր կարդինալ Ժան Վիլբրանդսը, Քենտրբերիի արքեպիսկոպոսին՝ Լոնդոնի եպիսկոպոս Զերալդ Ալեքսանդր Էլիսոնը, Երուսաղեմի հույն պատրիարքությանը՝ միտրոպոլիտ Գերմանոս Մամալիսը, Երուսաղեմի ֆրանչիսկյան միաբանությանը՝ Մատրիլիո Սակկի վարդապետը:

Սեպտեմբերի 25-ին, երեկոյան, Մայր տաճարում տեղի ունեցավ կիրակաւըտի ժամերգություն և հոգևոր համերգ, որին ներկա եղան բույր եկեղեցիների պատվիրակությունները, հայ հոգևորական և աշխարհական պատգամավորներ, ինչպես նաև մեծ թվով ուխտավորներ:

Սեպտեմբերի 26-ին, կիրակի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Մայր տաճարում հանդիսավոր սուրբ պատարագ մատուցեց Կ. Պոլսի հայոց պատրիարք տ. Ծնորհք արքեպիսկոպոսը: Ա. պատարագի ընթացքում քարոզեց Հայոց Հայրապետը և ողջունեց ներկայությունը Մայր Աթոռի հոգևորական և աշխարհական բոլոր հյուրերի:

Ապա Մայր տաճարում ողջունցի և շնորհավորանքի խոսք ասաց նաև Տ. Պիմեն Սրբազան Պատրիարքը:

Պատարագից հետո հոգևոր պետերը առաջնորդվեցին Մայր տաճարի բակի արևմտյան մասում այս առթիվ պատրաստված պատվանդան:

Ժամը 12-ին Վեհափառ Հայրապետը, զգեստավորված, ողեկությամբ Երուսաղեմի և Կ. Պոլսի հայոց պատրիարքների և տասներկու թեմակալ արքեպիսկոպոսների ու եպիսկոպոսների, ինչպես նաև քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերի, առաջնորդվեց Մայր տաճարի զանգակատան առջև պատրաստված բեմ՝ կատարելու արքայույս մեծոքի օրհնությունը:

Մայր տաճարի ամբողջ շրջափակը լցված էր տասնյակ հազարավոր ուխտավորներով, հավատացյալներով և հյուրերով:

Ժամը 12-ին սկսվեց մեծոքի օրհնության արարողությունն ըստ հայ եկեղեցու դարավոր կարգի և կանոնի:

Մեծոքի օրհնության արարողությանը ներկա էր նաև ՀՍՍՀ Միմիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Սարգիս Գասպարյանը:

Արարողության վերջում Վեհափառ Հայրապետը քարոզեց հայ ժողովրդի համար արքայույս մեծոքի ունեցած հոգևոր նշանակության մասին:

Մեծոքի օրհնության արարողությունից հետո հանդիսավոր մեծ թափուրով Ամենայն Հայոց Հայրապետը, քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերը, ողջ հոգևորականությունը և թեմերի ներկայացուցիչներն առաջնորդվեցին Վեհափառի գահասարահ, ուր Արևմտյան Եվրոպայի հայրապետական պատվիրակ և Ֆրանսիայի հայոց առաջնորդ տ. Սերովբե արքեպիսկոպոսը շնորհավորեց Հայոց Հայրապետին արքայույս մեծոքի օրհնության ուրախ առիթով:

Գահասարահում ներկա էր նաև տիար Սարգիս Գասպարյանը:

Հանդիսության ավարտին օրհնության խոսքով հանդես եկավ Ամենայն Հայոց Հայրապետը:

Սեպտեմբերի 27-ին, երկուշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառի հանդիսության դահլիճում տեղի ունեցավ հոբելյանական հանդիսություն՝ նվիրված Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաքինի գահակալության քսանամյակին:

Հանդիսությանը ներկա էին քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերն ու ներկայացուցիչները, ինչպես նաև Երուսաղեմի և Կ. Պոլսի հայոց ամենապատիվ պատրիարքները, հայ եկեղեցու բոլոր թեմակալ առաջնորդները, թեմերի պատգամավորները, Մայր Աթոռի բարերարները և բազում այլ հյուրեր՝ 350 հոգի:

Հանդիսությանը Սովետական Հայաստանի կառավարությունը ներկայացնում էր ՀՍՍՀ Միմիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Սարգիս Գասպարյանը:

Հանդիսության բացումը կատարեց Հոբելյանական կենտրոնական հանձնաժողովի նախագահ տ. Եղիշե արքագան պատրիարքը:

Հոբելյար կաթողիկոսի քսանամյա գործունեությանը նվիրված Գերագույն հոգևոր խորհրդի զեկուցագիրն ընթերցեց տ. Կոմիտաս արքեպիսկոպոսը:

Այս առթիվ Գերագույն հոգևոր խորհրդի անունից Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգեն Առաքինին նվիրվեց ոսկեծույլ և ականակոտ «Հայրապետական արծիվ» շքանշանը:

Ապա ՀՍՍՀ Միմիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Սարգիս Գասպարյանը հանդես եկավ ողջույնի և շնորհավորանքի խոսքով:

Այնուհետև ողջույնի և շնորհավորանքի խոսքերով հանդես եկան տ. Ծնորհք

պատրիարքը՝ հանուն հայ եկեղեցու նվիրապետական Աթոռների և բոլոր թեմերի, Տ. Պիմեն Պատրիարքը՝ հանուն ռուս պրավոսլավ եկեղեցու և Սինոդի, Տ. Դավիթ Ե Պատրիարք-կաթողիկոսը՝ հանուն վրաց օրթոդոքս եկեղեցու, Տ. Բասիլիոս Մար Թոմա Մատթեոս Ա կաթողիկոսը՝ հանուն մալաբար եկեղեցու, կարդինալ Ժան Վիլբրանդը՝ հանուն Պոլոս Զ Պապի և հռոմեական կաթոլիկ եկեղեցու, Ջերալդ Ալեքսանդր Էլիսոն եպիսկոպոսը՝ հանուն անգլիկան եկեղեցու, Գերմանոս Մամալիս միտրոպոլիտը՝ հանուն Երուսաղեմի հույն պատրիարքության, Մատրիլիո Սակկի վարդապետը՝ հանուն Երուսաղեմի կաթոլիկ ֆրանչիսկյան միաբանության:

Երևանի ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան ձեռագրաց Մատենադարանի տնօրինության և գիտական խորհրդի անունից ողջույնի խոսք ասաց նույն հաստատության տնօրեն ակադեմիկոս Լևոն Խաչիկյանը:

Սփյուռքահայության հետ մշակութային կապի կոմիտեի նախագահ Վարդգես Համազասպյանը, հանուն կոմիտեի, նույնպես ողջունեց և շնորհավորեց Հայոց Հայրապետին:

Հանդիսության ժամանակ ընթերցվեցին նաև ողջույնի և շնորհավորանքի հեռագրեր: Ջերմապես ընդունվեց ՍՍՀՄ Մինիստրների սովետին առընթեր կրոնների գործերի խորհրդի նախագահ Վ. Ա. Կուրոլեդովի շնորհավորական հեռագիրը:

Հայոց Հայրապետի գահակալության քսանամյակը հեռագրով շնորհավորել էին նաև Հ. Բ. Ը. Միության ցկյանս նախագահ Ալեքս Մամուկյանը և անվանի երաժիշտ-կոմպոզիտոր Արամ Խաչատրյանը:

Հանդիսության ավարտին շնորհակալության և երախտագիտության ջերմ խոսքով հանդես եկավ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը:

Ժամը 16-ին Երևանի «Արմենիա» հյուրանոցի ռեստորանում Հոբեյանյան կենտրոնական հանձնաժողովը, ի պատիվ Հայոց Հայրապետի և բոլոր հյուրերի, կազմակերպեց պաշտոնական ճաշկերույթ, որին ներկա եղան 270 հոգի:

Սեպտեմբերի 28-ին, երեքշաբթի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, Վեհափառ Հայրապետի գլխավորությամբ, բոլոր հոգևոր պետերը, պատգամավորներն ու հյուրերն այցելեցին Ծիծեռնակաբերդի Հայ մահատակաց հուշարձան: Այս առթիվ հուշարձանին գեղեցիկ ծաղկեպսակներ գետեղեցին Վեհափառ Հայրապետը, Տ. Պիմեն Պատրիարքը և Տ. Դավիթ Ե Պատրիարք-կաթողիկոսը:

Նահատակաց հուշարձանի հավերժական կրակի շուրջ հայ և քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերը, հայ հոգևորականությունը և բոլոր պատգամավորները միասնաբար աղոթեցին հայ մահատակների հոգիների խաղաղության համար:

Ժամը 11-ին քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերն ու ներկայացուցիչները Հայոց Հայրապետի գլխավորությամբ այցելեցին ս. Մեսրոպ Մաշտոցի անվան ձեռագրաց Մատենադարան և ծանոթացան հայ մշակույթի գանձերի հնագույն նմուշներին:

Ժամը 12.30-ին Հայոց Հայրապետի գլխավորությամբ Տ. Պիմեն Պատրիարքը և Տ. Դավիթ Ե Պատրիարք-կաթողիկոսը պաշտոնական այցելություն սովեցին ՀՍՄՀ Մինիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհուրդ:

Ժամը 15-ին «Արմենիա» հյուրանոցում ՀՍՄՀ Մինիստրների սովետին առընթեր հայ եկեղեցու գործերի խորհրդի նախագահ Սարգիս Գաապարյա-

նը, հանուն հայրենի կառավարության և եկեղեցական խորհրդի, ճաշկերույթ տվեց՝ ի պատիվ Հայոց Հայրապետի և Նրա հարգարժան հյուրերի:

Երեկոյան ժամը 20-ին Վեհափառ Հայրապետը հյուրականի «Հայկա-շեն» հայրապետանոցում տվեց հրաժեշտի ընդունելությունը քույր եկեղեցիների հոգևոր պետերի և պատվիրակությունների պատվին:

Սեպտեմբերի 29-ին, չորեքշաբթի օրը, Տ. Պիմեն Պատրիարքը, Տ. Դավիթ Ե Պատրիարք-կաթողիկոսը, կարդինալ Վիլբրանդսը, Ջերալդ Էլիսոն եպիսկոպոսը, Գերմանոս Մամալիս միտրոպոլիտը, իրենց շքախմբի անդամներով, հրաժեշտ տվեցին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին, Մայր Աթոռին և մեկնեցին լավագույն տպավորություններով:

Սեպտեմբերի 30-ին, հինգշաբթի օրը, ժամը 18-ին, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ կատարվեց Վեհարանի բակում կանգնեցված և Հայոց Հայրապետի 20-ամյա գործունեությանը նվիրված հոբելյանական խաչքարի հանդիսավոր բացումը:

Այնուհետև հարգարժան հյուրերը Վեհարանում դիտեցին գեղարվեստական բարձր ճաշակով հորինված հայոց Մեսրոպյան այբուբենի ոսկեգիր տառերը, որ պատրաստվել էր Հայոց Հայրապետի պատվերով՝ Իր հոբելյանի առթիվ:

Ժամը 17-ին Վեհարանում, Վեհափառ Հայրապետի նախագահությամբ, գումարվեց եպիսկոպոսաց խորհրդակցական ժողով, որին մասնակցեցին տ. Եղիշե, տ. Շնորհք սրբազան պատրիարքները, թեմակալ առաջնորդները և հանդիսությանը ներկա եպիսկոպոսները՝ 20 հոգի:

Եպիսկոպոսաց սույն խորհրդակցական ժողովը որոշեց առաջիկա տարի, աշնանը, հրավիրել եպիսկոպոսաց ժողով, որը Երուսաղեմի հայոց ամենապատիվ տ. Եղիշե պատրիարքի հրավերով գումարվելու է Երուսաղեմի սրբոց Հակոբյանց վանքում:

Հոկտեմբերի 3-ին, կիրակի օրը, առավոտյան ժամը 10-ին, կատարվեց լոնդոնաբնակ Գևորգ և Հովհաննես Գյուրքեճյան եղբայրների նվիրատվությամբ Երևանի վերակառուցված ս. Սարգիս առաջնորդանիստ եկեղեցու նավակառույցն ու օծումը՝ ձեռամբ Արարատյան թեմի առաջնորդական փոխանորդ տ. Կոմիտաս արքեպիսկոպոսի:

Օրվա հանդիսության առթիվ քարոզեց Վեհափառ Հայրապետը:

Նույն օրը, ժամը 15-ին, Երևանի «Անի» հյուրանոցում, Արարատյան թեմի առաջնորդական փոխանորդի և թեմական խորհրդի կողմից, ի պատիվ հյուրերի, կազմակերպվեց հրաժեշտի ընդունելություն և Սարգիս եկեղեցու օծման առիթով:

Հոկտեմբերի 4—5 օրերին հոգևորական և աշխարհական բոլոր պատգամավորները հրաժեշտ տվեցին Հայոց Հայրապետին, Մայր Աթոռին և մեկնեցին շնորհակալ տպավորություններով:

Սեպտեմբերի 25-ից հոկտեմբերի 5 օրերը Մայր Աթոռի մեր օրերի պատմության մեջ հանդիսացան անմոռանալի օրեր, որոնք վերածվեցին մեր հավատքի կենտրոն և Էջմիածնի, նրա արժանավոր Գահակալի, մեր վերածնված մայր հայրենիքի շուրջ, հայ ժողովրդի համախմբվածության, սիրո, հավատարմության համագգային մի սրբազան տոնի:

ՀՈՐԵԼՑԱՆԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

Մայր Աթոռ և Էջմիածին,

4 հոկտեմբերի 1976 թ.